

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

6. Поручник А. Регіональна інноваційна система як основа підвищення міжнародного конкурентного статусу національних регіонів / А. Поручник, І. Брикова // Вісник КНЕУ. – 2006. - С. 134 - 173.
7. Третяк В. В. Регіональна інноваційна система як основний об'єкт формування інноваційної політики / В. В. Третяк, Н. В. Дронова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 3 (93). – С. 131 - 137.
8. Мігай Н. Б. Регіональні аспекти розвитку інноваційної системи / Н. Б. Мігай // Вісн. Хмельниць. нац. ун-ту. — 2010. – № 3 (Т. 2). – С. 133 – 136.
9. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Харків: Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2011. – 408 с.
10. Регіональні інноваційні системи: досвід розвинених країн і перспективи його використання в Україні: навч.-метод. посіб. – К.: ДП «Укртехінформ», 2013. – 325 с.
11. Горбюк С. А. Сутність та ключові характеристики регіональної інноваційної системи / С. А. Горбюк // Вісник НАДУ. – 2015. – №3. – С. 137 - 144.
12. Герасимчук З. В. Інфраструктурне забезпечення інноваційних процесів: монографія / З. В. Герасимчук, Н. Т. Рудь. – Луцьк: Вежа-Друк, 2013. – 260 с.
13. Федулова Л. І. Формування регіональних інноваційних систем у контексті принципів європейської інноваційної політики / Л. І. Федулова. // Академічний огляд. – 2014. – №1. – С. 114 – 155.
14. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

УДК 332.14: 711.4

Середа О. В., к.е.н., ст. викладач;

Луцький національний технічний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

У статті розкрито сутність сталого розвитку міста. Досліджено проблеми, які перешкоджають забезпеченню сталого розвитку міст України. Обґрунтовано необхідність впровадження та використання відновлювальних джерел енергії як перспективного напрямку забезпечення сталого розвитку міст нашої держави. Визначено принципи формування та реалізації політики енергозбереження на засадах концепції сталого розвитку.

Ключові слова: сталий розвиток міста, політика енергозбереження, відновлювальна енергетика.

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

Sereda O.

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF CITIES IN THE CONTEXT OF IMPLEMENTATION ENERGY SAVING POLICY

The article dwells on the essence of sustainable development of the city. The problems in the field of ensuring of sustainable development of Ukrainian cities have been revealed, i. e. imperfect regulatory support, unstable economic condition of the city and the state economy as a whole; lack of proper financial support; unfavorable demographic situation, depopulation processes in urban areas; complicated ecological situation in cities and in the country as a whole; the ambiguity of understanding of the concept of sustainable development and its components; reluctance of the city officials to implement ideas of sustainable development into the strategies, projects, programs and other documents of cities etc.

The necessity of introduction and using renewable energy as the promising direction of ensuring of sustainable development of our country cities' is substantiated in this article. Renewable energy sources create positive effects in economic, environmental and social cities' life. Besides, we think that introduction and using of renewable energy sources is one of the most perspective solutions of growing problems in energy supply and energy efficiency.

The general and special principles of formation and implementation of energy saving policy on the basis of the concept of sustainable development are defined. The general principles are basic and compulsory for the formation and implementation of this kind of policy. They include the principles of: balance, system, efficiency, competitiveness, commitment, cooperation. Special principles (economic, social, ecological) are additional. In our study, the implementation of specific principles of energy saving policy is designed to promote of ensuring of sustainable development of cities. The special economic principles are the principles of rationality, material stimulation, economic security. The special social principles are the principles of responsibility or social security, transparency, non-material stimulation. The special ecological principles are principles: environmental management, ecological security.

Key words: sustainable development of the city, energy saving policy, renewable energy.

Середа О. В.

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ГОРОДОВ В КОНТЕКСТЕ РЕАЛИЗАЦИИ ПОЛИТИКИ ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЯ

В статье раскрыта сущность устойчивого развития города. Исследованы проблемы, которые препятствуют обеспечению устойчивого развития городов Украины. Обоснована необходимость внедрения и использования возобновляемых источников энергии как перспективного направления обеспечения устойчивого

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

развития городов нашей страны. Определены принципы формирования и реализации политики энергосбережения на основе концепции устойчивого развития.

Ключевые слова: устойчивое развитие города, политика энергосбережения, возобновляемая энергетика.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах урбанізації суспільного простору міста є основними центрами зосередження трудового, інтелектуального, фінансового, інвестиційного, інноваційного потенціалів регіонів. Поряд з цим, варто відмітити, що усі різновиди потенціалу міст в нашій державі в умовах політичної та економічної нестабільності використовуються нерационально. Відповідно, кількість проблем у соціальній, екологічній, економічній сферах життєдіяльності міст зростає, а це, в свою чергу, перешкоджає забезпеченню їх сталого розвитку. На наш погляд, однією з найбільш значних та болючих для міст України є проблема енергозабезпечення. Адже в умовах сьогодення різке зростання цін на використання традиційних джерел енергії негативно впливає на економіку міст нашої держави та несприятливо позначається на рівні життя місцевих жителів. Поряд з цим, нестабільний екологічний стан міст, їх надмірна залежність від експлуатації атомних та теплових електростанцій погіршують стан навколишнього середовища та зумовлюють потребу в пошуку альтернативних, екологічних чистих та безпечних джерел енергії [1; 2].

Зважаючи на вищесказане, політика енергозбереження в сучасних умовах повинна бути спрямована на активізацію впровадження та використання відновлювальних джерел енергії (ВДЕ), що, в свою чергу, є перспективним шляхом вирішення зростаючих проблем у енергетичній сфері держави та підвищення енергоефективності її адміністративно-територіальних одиниць (зокрема, міст).

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми забезпечення сталого розвитку міст досліджували вітчизняні вчені: І. Вахович, Т. Галушкіна, З. Герасимчук, Б. Данилишин, М. Долишній, Л. Мельник, Ю. Попова, С. Харічков, Є. Хлобистов та ін. Концептуальні та прикладні аспекти політики енергозбереження, в тому числі

питання заміщення використання традиційних енергетичних ресурсів нетрадиційними (відновлювальними), вивчали такі провідні економісти як: С. Бевз, С. Дев’яткіна, С. Кудря, О. Ляшенко, С. Мазепа, В. Олейко, О. Соловей, О. Сохацька, А. Шидловський, Т. Шкварницька та ін. Віддаючи належне дослідженням вчених за вище зазначеними напрямками, слід зауважити, що проблемі забезпечення сталого розвитку міст у контексті реалізації політики енергозбереження у науковій літературі приділено недостатньо уваги. Більше того, загострення ситуації в енергетичній сфері нашої держави на фоні військово-політичної та фінансово-економічної нестабільності ускладнює реалізацію основних положень концепції сталого розвитку й актуалізує потребу у пошуку та імплементації інноваційних підходів до забезпечення високого рівня сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць (в т.ч. міст).

Цілі статті. У статті поставлено за мету дослідити концептуальні засади сталого розвитку міст у контексті реалізації політики енергозбереження.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Результати проведених нами досліджень [3] свідчать, що трактування визначення “сталий розвиток міста” потребує комплексного підходу. На наш погляд, тлумачення поняття “сталий розвиток” повинне містити: мету, шляхи досягнення такої мети, а також вказувати на характерні особливості об’єкта, сталий розвиток якого розглядається. Крім цього, зважаючи на багатогранність міст України, трактування сталого розвитку міста повинне мати: з однієї сторони універсальний характер, щоб його можна було застосовувати до будь-якого з міст України незалежно від розміру, статусу, географічного положення міста, а з іншої сторони – водночас, характеризувати його унікальність, специфічні особливості, використання яких здатне наблизити кожне з міст нашої держави до високого рівня сталого розвитку [3].

Відтак, під поняттям “сталий розвиток міста” ми розуміємо “регульований суб’єктами стратегічного управління (органами місцевого самоврядування, бізнесом, громадськістю, наукою)

процес забезпечення збалансованого розвитку соціальної, економічної та екологічної сфер життєдіяльності міста шляхом реалізації й нарощення конкурентних переваг кожної із цих сфер, що в результаті здійснення стратегічного управління повинен призвести до стабільного забезпечення добробуту кожного із місцевих жителів, а також до збереження природного навколишнього та сприятливого соціально-економічного середовища для майбутніх поколінь міста” [3].

Слід зауважити, що у сучасних умовах в нашій державі існує ряд проблем, що стає на заваді забезпеченню високого рівня сталого розвитку міст. Найвагомішими з них є: недосконале нормативно-правове, фінансово-інвестиційне забезпечення; погіршення умов проживання та працевлаштування місцевих жителів; забрудненість навколишнього середовища; неефективний менеджмент органів влади різних ієрархічних рівнів (місцевого, регіонального, державного); відсутність співпраці між органами місцевого самоврядування, бізнес-структурами, громадськістю та наукою в процесі реалізації концепції сталого розвитку міст тощо [3].

Тому виникає об’єктивна потреба у пошуку перспективних інноваційних підходів до забезпечення сталого розвитку міст, одним із яких, на наш погляд, є відновлювальна енергетика. Адже використання відновлювальних джерел енергії (сонячної енергетики, вітроенергетики, гідроенергетики та біоенергетики) створює позитивні ефекти в економічній, екологічній та соціальній сферах життєдіяльності міст, сприяє гармонійному та збалансованому розвитку цих трьох сфер, й, відповідно, відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку не лише міст, але й регіонів та держави в цілому [2].

На нашу думку, саме на основі впровадження та активного використання відновлювальних джерел енергії (ВДЕ) повинна ґрунтуватися сучасна політика енергозбереження. У свою чергу, враховуючи реалії сьогодення, політика енергозбереження на засадах концепції сталого розвитку повинна формуватися та реалізовуватися на основі загальних та спеціальних принципів.

Загальні принципи є базовими та обов’язковими для формування та реалізації такого різновиду політики (табл. 1).

Таблиця 1

Загальні принципи формування та реалізації політики енергозбереження на засадах концепції сталого розвитку

Назва принципу	Сутність принципу
<i>1. Принцип збалансованості</i>	Означає, що впровадження та активне використання ВДЕ у місті повинне сприяти позитивним зрушенням у соціальній, екологічній, економічній сферах його життєдіяльності і не перешкоджати інтересам кожної з них
<i>2. Принцип системності</i>	Передбачає розгляд політики енергозбереження як складної системи, яка складається з певної сукупності взаємопов’язаних між собою елементів, та яка орієнтована на забезпечення промислово-виробничих та споживчих енергетичних потреб міста шляхом використання ВДЕ з урахуванням їх потенціалу, видової структури та просторової диференціації з метою забезпечення сталого розвитку міста
<i>3. Принцип ефективності</i>	Характеризує співвідношення результативності політики енергозбереження, яка сконцентрована на засадах концепції сталого розвитку до витрат, що йдуть на організаційно-правові, економічні та інші заходи й дії щодо впровадження та використання ВДЕ в місті
<i>4. Принцип конкурентоспроможності</i>	Означає, що впровадження та активне використання ВДЕ створює місту конкурентні переваги та робить його конкурентоспроможним серед інших міст, регіонів нашої держави та закордону
<i>5. Принцип цілеспрямованості</i>	Полягає у необхідності формулювати реальні, досяжні, чітко визначені та розподілені у часі та на ієрархічних рівнях цілі щодо формування та реалізації політики енергозбереження на засадах концепції сталого розвитку
<i>6. Принцип співпраці</i>	Спрямований на заохочення бізнес-структур до участі у впровадженні проектів сталого розвитку органами місцевого самоврядування та передбачає консультування з науковцями та представниками громадськості щодо сутності та особливостей концепції сталого розвитку, доцільності впровадження ВДЕ у тому чи іншому місті

* Систематизовано автором на основі [4]

Спеціальні принципи (економічні, соціальні, екологічні) є додатковими та носять індикативний рекомендаційний характер. У нашому дослідженні реалізація спеціальних принципів політики енергозбереження покликана сприяти забезпеченню сталого

розвитку міст. Отже, основні спеціальні принципи політики енергозбереження представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Спеціальні принципи формування та реалізації політики енергозбереження на засадах концепції сталого розвитку

Назва принципу	Сутність принципу
1	2
<i>Економічні</i>	
<i>1. Принцип економічності або раціональності</i>	Передбачає в умовах обмеженості фінансових ресурсів раціональне використання енергоресурсів, забезпечення економії ВДЕ як місцевими жителями, так і суб'єктами господарювання міста
<i>2. Принцип матеріального стимулювання</i>	Передбачає застосування органами місцевого самоврядування комплексу адміністративних та економічних заходів, методів та інструментів, які спрямовані на стимулювання залучення в місто інвестиційних та кредитних ресурсів, що забезпечить впровадження ВДЕ, а також (за допомогою адміністративних методів) регулювання процесу їх використання
<i>3. Принцип економічної безпеки</i>	Спрямований на безпечність, стабільність та якість процесу виробництва енергії з відновлювальних джерел; пошуку економічно доцільних шляхів впровадження ВДЕ, заміни використання традиційних джерел енергії відновлювальними; обґрунтування фінансової вигоди від впровадження ВДЕ
<i>Соціальні</i>	
<i>1. Принцип відповідальності або соціальної безпеки</i>	Означає, що органи місцевого самоврядування несуть відповідальність перед жителями та суб'єктами господарювання міста за формування і реалізацію політики енергозбереження, за безпечність, стабільність та якість процесу споживання відновлювальної енергії
<i>2. Принцип прозорості</i>	Спрямований на прозоре прийняття дій та рішень органами місцевого самоврядування щодо впровадження та використання ВДЕ в місті; прозоре виконання енергетичних стратегій, проектів та програм у сфері відновлювальної енергетики
<i>3. Принцип нематеріального стимулювання</i>	Передбачає застосування органами місцевого самоврядування комплексу соціально-психологічних заходів, методів та інструментів, які спрямовані на стимулювання впровадження та використання ВДЕ в місті шляхом популяризації відновлювальної енергетики через ЗМІ, тобто, формування позитивного іміджу відновлювальної енергетики серед місцевих жителів та суб'єктів господарювання міста

Продовження таблиці 2

1	2
<i>Екологічні</i>	
<i>1. Принцип раціонального природо-користування</i>	Спрямований на те, щоб встановлення, експлуатація, а також утилізація об’єктів відновлювальної енергетики не шкодили навколишньому середовищу та сприяли його збереженню для майбутніх поколінь
<i>2. Принцип екологічної безпеки</i>	Означає, що органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за відповідність використання наявних ВДЕ міжнародним стандартам якості довкілля, за забезпечення сталого розвитку міста, захист та відновлення навколишнього середовища

** Систематизовано автором на основі [4]*

Використання цих принципів під час формування та реалізації політики енергозбереження дозволить підвищити її ефективність і сприяти забезпеченню сталого розвитку міст.

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вище викладене, вважаємо, що впровадження та використання відновлювальних джерел енергії є перспективним шляхом вирішення проблем у енергетичній сфері держави, підвищення енергоефективності її адміністративно-територіальних одиниць. Водночас, слід відмітити, що роль відновлювальної енергетики у забезпеченні сталого розвитку міст з кожним роком зростає. Тому, відповідно, в умовах сьогодення одним із основних завдань політики енергозбереження повинно бути створення у містах України необхідних фінансово-економічних, правових, технологічних умов для активізації впровадження і використання ВДЕ. Окрім цього, потребує удосконалення організаційна складова політики енергозбереження, в основу якої повинні бути покладені відповідні енергетичні стратегії, проекти, програми, формування та реалізація яких сприятиме забезпеченню сталого розвитку міст.

1. Серeda О. В. Проблеми формування та реалізації енергетичних стратегій міст у контексті забезпеченні їх сталого розвитку / О. В. Серeda // Тези III міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Актуальні проблеми менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки» (Луцьк: Луцький НТУ, 25 березня 2016 р.). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2016. – С.190 – 191.

Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. – Серія “Регіональна економіка”. – Випуск 13 (51). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., професор З. В. Герасимчук – Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. – 400 с.

2. Герасимчук З. В. Проблеми та перспективи використання відновлювальних джерел енергії в контексті забезпечення сталого розвитку регіонів / З. В. Герасимчук, О. В. Серeda // Економічний форум: [наук. журнал]. – № 3. – Луцьк: Луцький НТУ, 2015. – С. 112 – 117.
3. Герасимчук З. В. Стратегічне управління сталим розвитком міст: теорія, методологія, практика : монографія / З. В. Герасимчук, О. В. Серeda. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – 276 с.
4. Серeda О. В. Відновлювальна енергетика як новітній напрям регіональної політики сталого розвитку / О. В. Серeda, Б. П. Герасимчук // Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2015: колективна монографія / НАН України, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»; НТУУ «Київський політехнічний інститут» та ін. / за наук. ред. проф. Хлобистова Є.В. – Черкаси, 2015. – С.227 – 235.

УДК 332.14

Стрижеус Л. В., к.е.н., доцент;

Тендюк А. О., к.е.н., доцент;

Луцький національний технічний університет

НАПРЯМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто необхідність формування регіональної політики забезпечення соціальної орієнтації економіки з врахуванням рівня соціального та економічного розвитку регіону. Визначено типи регіональної політики забезпечення соціальної орієнтації економіки, їх цілі та інструменти реалізації.

Ключові слова: регіон, рівень розвитку регіону, регіональна політика, соціальна орієнтація економіки.

Stryzeus L., Tendyuk A.

DIRECTIONS OF REGIONAL POLICY SUPPORT SOCIAL ORIENTATION OF ECONOMY

In the article the necessity of forming regional policy to ensure social orientation of the economy, taking into account the level of social and economic development. Types of regional policy to ensure social orientation of the economy, their objectives and instruments.